

VASTUULLISUUDEN TYÖKIRJA YRITTÄJÄLLE

OSA 2: YMPÄRISTÖVASTUU

*Tämä työkirja on osa Yrittäjä, menesty yritys vastuulla -hankkeen toimenpiteitä.
Hanketta toteuttaa Suomen Yrittäjäopisto ja rahoittaa EU:n maaseuturahasto.*

Tämän työkirjan on tuottanut Bonfide Oy.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

MITKÄ OVAT YRITYKSESI TÄRKEIMMÄT YMPÄRISTÖTEEMAT?

Yrityksen ympäristövastuu koostuu erilaisista toimenpiteistä, jotka vaikuttavat ympäristöön. Isot ja maailmanlaajuiset ympäristöhaasteet liittyvät ilmastomuutokseen ja luonnon monimuotoisuuteen.

- Ilmastomuutoksella tarkoitetaan maailmanlaajuisia ilmaston lämpenemistä, joka johtuu ihmisen tuottamien kasvihuonekaasujen määrän voimakkaasta kasvusta ilmakehässä.
- Luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan maapallon lajien ja eliöyhteisöjen kirjoa.

Jokainen yritys koosta, toimialasta tai sijainnista riippumatta vaikuttaa ympäristöön. Jokainen yritys voi siis toimia osaltaan ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Teemat ovat isoja, mutta teot ympäristön hyväksi ovat lopulta erittäin käytännölläisiä ja arkisia. Arkiset ympäristöteot ja parannukset liittyvät esimerkiksi yrityksen raaka-aineisiin, energiankäyttöön, liikkumiseen ja jätteidenkäsittelyyn. Jokaisen panosta tarvitaan näihin maailmanlaajuisiin talkoisiin tulevien sukupolvien hyväksi!

Aloita ympäristötyö selvittämällä, mitkä ovat yrityksesi tärkeimmät ympäristöteemat? Missä piilee yrityksen suurimmat ympäristövaikutukset? Mistä tulee suurimmat ympäristöpäästöt? Missä on suurin ympäristöriski? Miten suuresti yrityksen raaka-aineet tai valmiit tuotteet kuormittavat ympäristöä? Yrittäjä, kysy sama kysymys asiakkailtasi ja henkilöstöltäsi. Jos sinulla ei ole työntekijöitä, niin kysy asiaa yhteistyökumppaneilta. Näin saat erilaisia ajatuksia ja ideoita ympäristövastuulliseen toimintaan!

Mitkä ovat yrityksesi tärkeimmät ympäristöteemat sinulle yrittäjänä, asiakkaillesi ja henkilökunnallesi?

1. Yrittäjä, anna kolme pistettä tärkeimmälle teemalle, kaksi pistettä seuraavaksi tärkeimmälle teemalle ja yksi piste kolmanneksi tärkeimmälle.
2. Kysy sama kysymys asiakkaaltasi, jolla on sama määrä pisteitä jaettavana (ks. Kohta 1)
3. Kysy sama kysymys työntekijöiltäsi, joilla on sama määrä pisteitä jaettavana (ks. Kohta 1)
4. Laske lopuksi pisteet yhteen teemoittain. Tee seuraavien sivujen tiekarttojen (A-H) avulla toimenpidesuunnitelmat ympäristön hyväksi **kolmen eniten pisteitä saaneen teeman osalta**. Kaikkia sivuja (A-H) ei siis tarvitse täyttää.

Teemat	Yrittäjän mielestä	Asiakkaiden mielestä	Työntekijöiden mielestä	Pisteet yhteensä
A. Jätehuolto ja kierrätys				
B. Energiankulutus				
C. Logistiikka ja liikkuminen				
D. Ympäristövastuulliset hankinnat				
E. Materiaalitehokkuus ja kiertotalous				
F. Vaarallisten aineiden turvallinen käsittely ja varastointi				
G. Meluhaittojen minimointi				
H. Luonnon monimuotoisuuden varjeleminen				

TIEKARTTA JÄTEHUOLLON JA KIERRÄTYKSEN TEHOSTAMISEEN

Jokaisen yrityksen toiminnassa syntyy jätettä. Jätteiden kuljetuksesta ja käsittelystä puolestaan syntyy kustannuksia ja päästöjä. Jätehuoltoa ja kierrätystä tehostamalla saavutat säästöjä ja samalla vähennät toiminnasta aiheutuvia päästöjä!

Ensiksi on selvitetään nykytila. Kun tiedämme nykytilanteen, voimme asettaa tavoitteeksi esimerkiksi sekajätteen vähentämisen. Tavoitteeseen ei päästä automaattisesti, vaan se vaatii toimenpiteitä. Mieti, millä toimenpiteillä tavoite voidaan saavuttaa. Vinkkilaatikosta löytyy apuja toimenpiteiden pohdintaan.

Muista sitten vielä seurata edistymistä esimerkiksi vuoden kuluttua. Jos eteneminen on liian hidasta tai suunta väärä, palaa toimenpiteisiin.

Nykytila	Tavoite	Toimenpiteet	Seuranta vuoden kuluttua
Kuinka paljon toiminnassa syntyy jätettä / vuosi (kg)? _____			Kuinka paljon toiminnassa syntyy jätettä / vuosi (kg)? _____
Mitkä jätteet lajitellaan (muovi, paperi, metalli, vaarallinen jäte, biojäte jne)? _____			Mitkä jätteet lajitellaan (muovi, paperi, metalli, vaarallinen jäte, biojäte jne)? _____
Kuinka paljon tuotannossa syntyy hävikkiä? _____			Kuinka paljon tuotannossa syntyy hävikkiä? _____

VINKKILAATIKKO:

[Yrittäjän ilmasto-opas](#), s. 6-7
[Motivan materiaalitehokkuustesti](#)

TIEKARTTA ENERGIANKULUTUKSEN PIENENTÄMISEEN

Jokaisen yrityksen toiminnassa tarvitaan energiaa. Energiaa kuluu tuotteiden valmistusprosessissa, kuljetuksissa, tilojen lämmityksessä, tiedonsiirrossa. Jätehuoltoa ja kierrätystä tehostamalla saavutat säästöjä ja samalla vähennät toiminnasta aiheutuvia päästöjä!

Ensiksi on selvitetään nykytila. Kun tiedämme nykytilanteen, voimme asettaa tavoitteeksi esimerkiksi sähkönkulutuksen vähentämisen. Tavoitteeseen ei päästä automaattisesti, vaan se vaatii toimenpiteitä. Mieti, millä toimenpiteillä tavoite voidaan saavuttaa. Vinkkilaatikosta löytyy apuja toimenpiteiden pohdintaan.

Muista sitten vielä seurata edistymistä esimerkiksi vuoden kuluttua. Jos eteneminen on liian hidasta tai suunta väärä, palaa toimenpiteisiin.

Nykytila	Tavoite	Toimenpiteet	Seuranta vuoden kuluttua
Kuinka paljon yrityksesi toimitiloissa käytetään sähköä / vuosi? (kWh) _____			Kuinka paljon yrityksesi toimitiloissa käytetään sähköä / vuosi? (kWh) _____
Mistä energia tulee? Käytetäänkö uusiutuvaa / uusiutumaton energia? _____			Mistä energia tulee? Käytetäänkö uusiutuvaa / uusiutumaton energia? _____
Kuinka paljon energia (sähkö + lämmitys) maksaa yritykselle / vuosi? (€) _____			Kuinka paljon energia (sähkö + lämmitys) maksaa yritykselle / vuosi? (€) _____

VINKKILAATIKKO:

[Yrittäjän ilmasto-opas](#), s. 4-5

Katso oman energiayhtiön vinkit energian säästämiseen!

TIEKARTTA LOGISTIIKAN JA LIIKKUMISEN PÄÄSTÖJEN PIENENTÄMISEEN

Liikenteestä aiheutuu päästöjä ja yritystoiminta edellyttää liikkumista. Yritystoiminnassa liikutetaan niin tavaroita kuin ihmisiäkin ja lisäksi työmatkaliikenteestä syntyy päästöjä. Kun kiinnität huomiota liikkumiseen ja logistiikkaan, voi saavuttaa säästöjä ja samalla vähennät liikenteestä aiheutuvia päästöjä!

Ensiksi on selvitettään nykytila. Kun tiedämme nykytilanteen, voimme asettaa tavoitteeksi esimerkiksi kaluston päästöjen vähentämisen. Tavoitteeseen ei päästä automaattisesti, vaan se vaatii toimenpiteitä. Mieti, millä toimenpiteillä tavoite voidaan saavuttaa. Vinkkilaatikosta löytyy apuja toimenpiteiden pohdintaan.

Muista sitten vielä seurata edistymistä esimerkiksi vuoden kuluttua. Jos eteneminen on liian hidasta tai suunta väärä, palaa toimenpiteisiin.

Nykytila	Tavoite	Toimenpiteet	Seuranta vuoden kuluttua
Kuinka paljon yrityksessäsi kuluu polttoainetta / vuosi? _____			Kuinka paljon yrityksessäsi kuluu polttoainetta / vuosi? _____
Mitkä ovat yrityksen kulkuneuvojen laskennalliset päästöt (Co2 g/km)? _____			Mitkä ovat yrityksen kulkuneuvojen laskennalliset päästöt (Co2 g/km)? _____
Kuinka suuret ovat yrityksen matkakulut / vuosi? _____			Kuinka suuret ovat yrityksen matkakulut / vuosi? _____

VINKKILAATIKKO:

[Yrittäjän ilmasto-opas](#), s. 8

[Motivan ammattiliikenteen energiatehokkuus](#)

TIEKARTTA YMPÄRISTÖVASTUULLISIIN HANKINTOIHIN

Kun teet yrityksellesi hankintoja, kiinnitä hinnan ohella huomiota myös hankinnan ympäristövaikutuksiin. Onko hankinta ylipäänsä tarpeellinen? Ostetaanko tuotteita varastoon vai tiettyyn projektiin? Onko tuote kestävä? Mistä raaka-aineet tai materiaalit tulevat? Onko niiden valmistuksessa käytetty kierrätettyä materiaalia? Vastuullisuudessa on hyvä kiinnittää huomiota oman toiminnan ohella myös hankintaketjun vastuullisuuteen ja ympäristöasioihin.

Ensiksi on selvitettään nykytila. Kun tiedämme nykytilanteen, voimme asettaa tavoitteeksi esimerkiksi hukan vähentämisen. Tavoitteeseen ei päästä automaattisesti, vaan se vaatii toimenpiteitä. Mieti, millä toimenpiteillä tavoite voidaan saavuttaa. Vinkkilaatikosta löytyy apuja toimenpiteiden pohdintaan. Muista sitten vielä seurata edistymistä esimerkiksi vuoden kuluttua. Jos eteneminen on liian hidasta tai suunta väärä, palaa toimenpiteisiin.

Nykytila	Tavoite	Toimenpiteet	Seuranta vuoden kuluttua
Kuinka paljon yrityksessäsi syntyy hävikkiä / vuosi? _____			Kuinka paljon yrityksessäsi syntyy hävikkiä / vuosi? _____
Kuinka suuri osa yrityksen hankinnoista on peräisin kierrätetystä materiaalista? (%) _____			Kuinka suuri osa yrityksen hankinnoista on peräisin kierrätetystä materiaalista? (%) _____
Kuinka suuri osa yrityksen raaka-aineista / tuotteista tulee lähialueelta (%)? _____			Kuinka suuri osa yrityksen raaka-aineista / tuotteista tulee lähialueelta (%)? _____

VINKKILAATIKKO:

[Yrittäjän ilmasto-opas](#), s. 9

[Motivan materiaalihokkuustesti](#)

TIEKARTTA MATERIAALITEHOKKUUTEEN JA KIERTOTALOUTEEN

Materiaalitehokkuus ja kiertotalous ovat avaimia niin kustannussäästöihin kuin ympäristötekoihinkin. Materiaalitehokkuus tarkoittaa kilpailukykyisten tuotteiden ja palveluiden tuottamista vähemmällä neitseellisellä materiaalilla. Kiertotalouden taika on puolestaan siitä, että tuotannon hukka tai sivuvirrat voivat olla tarpellisia raaka-aineita toiselle. Kiertotaloudessa piilee valtava liiketoimintapotentiaali.

Ensiksi on selvitetään nykytila. Kun tiedämme nykytilanteen, voimme asettaa tavoitteeksi esimerkiksi hävikin vähentämisen. Tavoitteeseen ei päästä automaattisesti, vaan se vaatii toimenpiteitä. Mieti, millä toimenpiteillä tavoite voidaan saavuttaa. Vinkkilaatikosta löytyy apuja toimenpiteiden pohdintaan. Muista sitten vielä seurata edistymistä esimerkiksi vuoden kuluttua. Jos eteneminen on liian hidasta tai suunta väärä, palaa toimenpiteisiin.

Nykytila	Tavoite	Toimenpiteet	Seuranta vuoden kuluttua
Kuinka paljon yrityksessäsi syntyy hävikkiä / vuosi? _____			Kuinka paljon yrityksessäsi syntyy hävikkiä / vuosi? _____
Kuinka suuri hävikin kustannus on yrityksellesi / vuosi? _____			Kuinka suuri hävikin kustannus on yrityksellesi / vuosi? _____
Onko yrityksessänne mietitty, voisiko hävikkiä hyödyntää omassa toiminnassa / joku muu toimija? _____			Onko yrityksessänne mietitty, voisiko hävikkiä hyödyntää omassa toiminnassa / joku muu toimija? _____

VINKKILAATIKKO:

[Motivan materiaalitehokkuudesta](#)
[Kiertotalouden käsikirja yrityksille \(Sitra\)](#)

TIEKARTTA VAARALLISTEN AINEIDEN TURVALLISEEN KÄSITTELYYN

Käytetäänkö yrityksessäsi vaarallisia aineita? Onko niiden varastoinnin, käsittelyn ja hävittämisen turvallisuutta mietitty? Voisiko vaaralliset aineet korvata vähemmän vaarallisilla aineilla? Vaarallisiin aineisiin liittyy ympäristöriskien ohella riski niin käyttäjien kuin sivullistenkin turvallisuudesta.

Ensiksi on selvitettävä nykytila. Kun tiedämme nykytilanteen, voimme asettaa tavoitteeksi esimerkiksi turvallisuuden parantamisen. Tavoitteeseen ei päästä automaattisesti, vaan se vaatii toimenpiteitä. Mieti, millä toimenpiteillä tavoite voidaan saavuttaa. Vinkkilaatikosta löytyy apuja toimenpiteiden pohdintaan.

Muista sitten vielä seurata edistymistä esimerkiksi vuoden kuluttua. Jos eteneminen on liian hidasta tai suunta väärä, palaa toimenpiteisiin.

Nykytila	Tavoite	Toimenpiteet	Seuranta vuoden kuluttua
Millaisia vaarallisia aineita yrityksessä käytetään? _____			Millaisia vaarallisia aineita yrityksessä käytetään? _____
Kuinka paljon vaarallisia aineita käytetään / vuosi? _____			Kuinka paljon vaarallisia aineita käytetään / vuosi? _____
Onko mahdollista korvata vaaralliset aineet vähemmän vaarallisilla aineilla? _____			Onko mahdollista korvata vaaralliset aineet vähemmän vaarallisilla aineilla? _____

VINKKILAATIKKO:

[Vaarallisten kemikaalien tunnistaminen](#) (Työsuojelu)
[Kemialliset tekijät työympäristössä](#) (Työturvallisuuskeskus)

TIEKARTTA MELUHAITTOJEN MINIMOINTIIN

Yritystoiminnassa syntyy melua, oli kyse esimerkiksi tuotantolaitoksista, teollisuudesta, tapahtumista tai liikenteestä. Melu aiheuttaa haittaa ihmisten terveydelle ja myös luonnon eläimille. Meluhaittojen vähentäminen on osa vastuullista toimintaa.

Ensiksi on selvitetään nykytila. Kun tiedämme nykytilanteen, voimme asettaa tavoitteeksi esimerkiksi melutason vähentämisen. Tavoitteeseen ei päästä automaattisesti, vaan se vaatii toimenpiteitä. Mieti, millä toimenpiteillä tavoite voidaan saavuttaa. Vinkkilaatikosta löytyy apuja toimenpiteiden pohdintaan.

Muista sitten vielä seurata edistymistä esimerkiksi vuoden kuluttua. Jos eteneminen on liian hidasta tai suunta väärä, palaa toimenpiteisiin.

Nykytila	Tavoite	Toimenpiteet	Seuranta vuoden kuluttua
Mikä on yrityksen toiminnan melutaso? _____			Mikä on yrityksen toiminnan melutaso? _____
Mitkä toiminnot aiheuttavat eniten melua? _____			Mitkä toiminnot aiheuttavat eniten melua? _____
Keihin meluhaitta vaikuttaa? _____			Keihin meluhaitta vaikuttaa? _____

VINKKILAATIKKO:
[Meluriskin vähentäminen](#) (Työsuojelu)

TIEKARTTA LUONNON MONIMUOTOISUUDEN VARJELUUN

Yritystoiminnalla on vaikutus luonnon monimuotoisuuteen. Suora vaikutus liittyy yrityksen tuotanto- ja toimitiloihin, sillä rakennukset ja rakentaminen vaikuttavat aina luonnon tilaan. Välillisiä vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen voi puolestaan liittyä raaka-aineiden ja tuotteiden hankinnassa, millainen vaikutus niiden valmistuksella on luonnon monimuotoisuuteen. Luonnon monimuotoisuus on ilmastonmuutoksen ohella keskeinen ympäristövastuun aihe.

Ensiksi on selvitetään nykytila. Kun tiedämme nykytilanteen, voimme asettaa tavoitteeksi esimerkiksi melutason vähentämisen. Tavoitteeseen ei päästä automaattisesti, vaan se vaatii toimenpiteitä. Mieti, millä toimenpiteillä tavoite voidaan saavuttaa. Vinkkilaatikosta löytyy apuja toimenpiteiden pohdintaan. Muista sitten vielä seurata edistymistä esimerkiksi vuoden kuluttua. Jos eteneminen on liian hidasta tai suunta väärä, palaa toimenpiteisiin.

Nykytila	Tavoite	Toimenpiteet	Seuranta vuoden kuluttua
Millaisia raaka-aineita yrityksen toiminnassa käytetään? _____			Millaisia raaka-aineita yrityksen toiminnassa käytetään? _____
Millaisia sertifikaatteja raaka-aineiden ja tuotteiden hankinnassa käytetään? _____			Millaisia sertifikaatteja raaka-aineiden ja tuotteiden hankinnassa käytetään? _____
Millaisia vaikutuksia yrityksen tuotanto- ja toimitiloilla on ympäröivään luontoon? _____			Millaisia vaikutuksia yrityksen tuotanto- ja toimitiloilla on ympäröivään luontoon? _____

VINKKILAATIKKO:

[Luonnon monimuotoisuudesta](#) (Ekokompassi)
[Biodiversiteetin etenemismalli yrityksille](#) (Teknologiateollisuus)

MAHTAVAA TYÖTÄ!

Nyt sinulla on kolme selkeää ympäristövastuun teemaa pureskeltuna, olet selvittänyt lähtötilanteen, miettinyt tavoitteet ja toimenpiteet.

Nyt on aika kääriä hihat ja ryhtyä toimenpiteisiin! Ethän unohda seurata, millaisia tuloksia ja vaikutuksia saat toimenpiteillä aikaan!